

Sygn. akt: I C 971/20

(...)

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 października 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	sędzia Rafał Kubicki
Protokolant:	sekretarz sądowy Magdalena Sasin

po rozpoznaniu w dniu 28 października 2021 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa K. M. i N. M.

przeciwko (...) S.A. w W.

o zapłatę

uzupełnia wydany w tej sprawie wyrok z 18 czerwca 2021 r. w ten sposób, że obok zasądzonej tam w punkcie II litera a) kwoty 5.485,02 zł zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda K. M. ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 5.485,02 zł za okres od 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty.

sędzia Rafał Kubicki

Sygn. akt: I C 971/20

Uzasadnienie wyroku uzupełniającego

Powodowie: K. M. i N. M. zażądali w pozwie wniesionym 14 grudnia (...). wobec pozwanego (...) S.A. w W.:

1) zasądzenia na ich rzecz kwoty 398.934,64 zł w ten sposób, że:

a. na rzecz powoda K. M. kwoty 17.183,00 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty,

b. na rzecz powoda K. M. i powódki N. M. łącznie kwoty 381.751,64 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 127.315,65 zł od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty i od kwoty 254.435,99 zł od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty;

ewentualnie (na wypadek nieuwzględnienia roszczenia z pkt. 1):

2) zasądzenia na ich rzecz kwoty 137.963,82 zł w ten sposób, że:

a. na rzecz powoda K. M. kwoty 5.485,02 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty,

b. na rzecz powoda K. M. i powódki N. M. łącznie kwoty 132.478,80 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 35.639,32 zł od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty i od kwoty 96.839,48 zł od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanej odpisu pozwu do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazali, że strony łączyła umowa o kredyt hipoteczny, którą zawarł powód K. M. jako konsument. W ocenie powodów umowa jest nieważna jako sprzeczna z przepisem art. 69 ust. 1, 2 pkt. 2 prawa bankowego oraz art. 353¹ k.c., z tego względu iż Bank wskutek zastosowania konstrukcji dwóch odrębnych mierników wartości dla waloryzacji świadczeń stron uzyskiwał dodatkowy niemieszczący w zakresie odsetek i prowizji wymierny zysk, nie spełniając przy tym żadnych świadczeń wzajemnych. Nadto, umowa jest nieważna na podstawie art. 58

§ 2 k.c. jako, że jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego ponieważ oznaczenie świadczenia zostało pozostawione wyłącznie jednej stronie umowy, która mogła dokonać tego w sposób dowolny. W umowie nie określono precyzyjnie sposobu ustalania wymiany walut, a tym samym powodowi nie była znana procedura przeliczania świadczenia oraz wartość zobowiązania wzajemnego. W konsekwencji, kredytobiorców narażano na nieograniczone ryzyko związane z nieograniczonym wzrostem wartości miernika indeksacji. Powodowie wskazali również na abuzywność postanowień § 1 ust. 3A, § 7 ust. 1, § 11 ust. 5, § 13 ust. 6, § 16 ust. 3, § 3 ust. 3 zawartych w umowie oraz konsekwencje wynikające z ich zastosowania.

W następstwie ich eliminacji umowa traci sens gospodarczy, co skutkuje jej nieważnością w związku z przekroczeniem granic swobody umów. W zakresie postanowień dotyczących ubezpieczenia niskiego wkładu podnieśli, że są niejednoznaczne i nieprecyzyjne, zaś ustalenie składki ubezpieczenia zależy wyłącznie od Banku (wybór oferty ubezpieczenia zależał od Banku). W związku z nieważnością umowy, powodowie dochodzą zapłaty w oparciu o bezpodstawne wzbogacenie, świadczeń pobranych przez pozwanego w okresie od 15.12.2010 r. do 30.07.2020 r. – sumy rat kapitałowo – odsetkowych oraz składek ubezpieczenia niskiego wkładu.

W przypadku uznania, że nieuczciwe postanowienia umowne nie prowadzą do jej nieważności i umowa może nadal obowiązywać, powodowie wniesli o zasądzenie kwoty 137.963,82 zł z tytułu nienależnego świadczenia za tożsamy okres

z uwzględnieniem środków pobranych tytułem składek ubezpieczenia niskiego wkładu (2.177,84 zł).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa, wskazując, że rzeczywistą przyczyną powództwa nie są rzekome wady prawne umowy, ale wzrost kursu franka szwajcarskiego. Pozwany zaprzeczył, aby umowa była nieważna bądź jej postanowienia miały charakter niedozwolony, a nadto aby bank mógł arbitralnie ustalać wysokość długu powodów. Zgodnym zamiarem stron i celem umowy było wprowadzenie mechanizmu waloryzacji oraz powiązanie z nim niższego oprocentowania. Niższe oprocentowanie wynikało zaś ze sposobu finansowania kredytu – Bank uzyskiwał środki zaciągając kredyt w walucie (...) od banku zagranicznego. Waloryzacja w oparciu o kurs waluty obcej jest dopuszczalna zarówno w obecnym stanie prawnym jak i obowiązującym na dzień zawarcia umowy. Kurs wyznaczany był w oparciu o obiektywne czynniki. Wskazał, że strona powodowa została należycie poinformowana na temat ryzyka kursowego, co potwierdza złożone przez powoda oświadczenie zawarte w umowie. Podniósł zarzut przedawnienia. Zaprzeczył by po stronie banku doszło do bezpodstawnego wzbogacenia kosztem powodów. Zarzucił też stronie powodowej w świetle art. 411 pkt. 1 k.c. dobrowolne spełnianie świadczeń ze świadomością swojej sytuacji faktycznej i prawnej, która wyklucza możliwość żądania zwrotu. W ocenie pozwanego, roszczenie powodów zmierza do nadużycia i jest sprzeczne z regułami art. 5 k.c.

Sąd ustalił, co następuje:

Po analizie pozwu i odpowiedzi na pozew za bezsporne i wystarczające do rozstrzygnięcia żądania można uznać, że:

Powód z (...) Bank S.A. (pozwany (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank S.A. z siedzibą w W.) podpisał w dniu 15 października 2008 r. umowę kredytu hipotecznego dla osób fizycznych (...) nr (...) (umowa k. 25-29). Umowę podpisał jako konsument. Umowa została podpisana na podstawie wniosku kredytowego, w którym kwotę wnioskowanego kredytu powód oznaczył

w walucie polskiej (PLN – k. 198), wskazując jako walutę kredytu walutę szwajcarską ((...) k. 198) z okresem 360 miesięcy spłaty, a jako cel kredytu – zakup lokalu mieszkalnego na rynku pierwotnym. Powód nie prowadził działalności gospodarczej (wniosek kredytowy k. 199-200). Przy zawarciu umowy powód złożył oświadczenie zawarte w treści umowy, że został zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych, zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu, warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej i je akceptują. Ponadto powód oświadczył, że jest świadomy ryzyka kursowego, co w przypadku niekorzystnych wahań kursu waluty może spowodować wzrost kosztów kredytu (§ 29 umowy - k. 29). Ponadto przed zawarciem umowy, w dniu 23 września 2008 r., powód złożył oświadczenie, że w pierwszej kolejności przedstawiono mu ofertę kredytu hipotecznego w polskim złotym po zapoznaniu z którą, zdecydował o wyborze oferty kredytu hipotecznego denominowanego w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu oraz wzrost całego zadłużenia (oświadczenia dla kredytów i pożyczek hipotecznych k. 207).

Umową z dnia 6 grudnia 2011 r., do długu przystąpiła powódka N. M.. W § 2 tejże umowy, oświadczyła, że jest jej znana treść umowy o kredyt hipoteczny, w pełni ją akceptuje i zobowiązuje się przestrzegać zawartych w niej postanowień (umowa przystąpienia do długu k. 32-33, aneks nr (...) k. 31).

Zgodnie z umową, bank udzielił stronie powodowej kredytu w kwocie 240.000 zł na finansowanie przedpłat na poczet budowy i zakupu od inwestora zastępczego lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w M. (umowa § 1 ust. 1a - k. 25). W § 1 ust. 3 umowy wskazano: „Waluta waloryzacji kredytu: (...), natomiast w § 1 ust. 3A umowy wskazano informacyjnie kwotę kredytu w walucie waloryzacji według kursu kupna waluty z tabeli kursowej banku na koniec dnia 10.10.2008 r. oraz to, że wartość kredytu w tej walucie może być różna w dniu uruchomienia kredytu. Kredyt został udzielony na okres 360 miesięcy tj. od 15.10.2008 r. do 15.10.2038 r., natomiast spłata miała nastąpić w równych ratach kapitałowo – odsetkowych (umowa § 1 ust. 4, § 1 ust. 5 - k. 25). Opłata z tytułu ubezpieczenia spłaty kredytu została ustalona w wysokości 0,20 % kwoty kredytu tj. 480,00 zł (§ 1 ust. 7A umowy – k. 25). W zakresie oprocentowania kredytu ustalono, że jest on oprocentowany według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej została ustalona w wysokości 4,18% (§ 10 ust. 1, § 1 ust. 8 umowy – k. 26v, 25). Sposób wyliczania zmiennej stopy procentowej został ustalony jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt powiększony o stałą w całym okresie marżę banku wynoszącą 1,25 % (§ 10 umowy – k. 26v). W umowie ustalono, że raty kredytu będą pobierane z rachunku wskazanego przez kredytobiorców na podstawie nieodwołalnego przez czas trwania umowy zlecenia przelewu (§ 6 – k. 26). Zapłata poszczególnych rat miała odbywać się na podstawie harmonogramu spłat sporządzonego w (...), zaś raty miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego w dniu spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 1, § 11 ust. 2, § 11 ust. 5 umowy – k. 26v). Taki sam mechanizm przeliczania przewidziano na wypadek wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego i wytoczenia powództwa co do przeterminowanego zadłużenia (§ 16 ust. 3 umowy – k. 28). Harmonogram spłaty kredytu stanowił załącznik do umowy i był jej integralną częścią, natomiast doręczany był kredytobiorcom listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia Kredytu (§ 11 ust. 2 umowy – k. 26v).

Zgodnie z Regulaminem udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych - w ramach mPlanów hipotecznych w przypadku kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej, w tym (...) (por. k. 34 i dalej):

a) kredyt był oprocentowany wg zmiennej stopy procentowej. Sposób ustalania wysokości oprocentowania oraz tryb i warunki jego zmiany określa umowa (Rozdział IV, § 9 regulaminu),

a) kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych polskich, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę obcą; nie wskazano, po jakim konkretnie kursie z tej tabeli (Rozdział III, § 1 ust. 2-3 regulaminu),

c) kredyt był przeznaczany na cele mieszkaniowe, inwestycyjne, konsolidację zadłużenia bądź nieokreślony w umowie cel konsumpcyjny (Rozdział IV, § 2 regulaminu),

d) wysokość każdej raty spłaty miała być określona w walucie waloryzacyjnej, natomiast spłata miała być dokonywana w złotych po uprzednim przeliczeniu według kursu sprzedaży waluty waloryzacyjnej określonym w tabeli kursowej banku na dzień spłaty (Rozdział VIII, § 25 ust. 2 regulaminu),

e) wysokość rat odsetkowych i kapitałowo – odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty obcej, według tabeli kursowej mBanku na dzień spłaty (Rozdział VIII, § 25 ust. 3 regulaminu).

Żadne postanowienie umowy ani regulaminu nie wskazywało, w jaki sposób bank ustala kursy walut w ramach wskazanej (...).

Prawne zabezpieczenie kredytu obejmowało m.in. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego na 36 miesięczny okres ubezpieczenia. Jeśli z upływem pełnych 36 miesięcy okresu ubezpieczenia nie nastąpi całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlega automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie może przekroczyć 180 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu. Kredytobiorcy upoważnili bank do pobierania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50 % różnicy pomiędzy wymaganym wkładem własnym, a wkładem wniesionym faktycznie tj. 1.619,03 zł oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w umowie (§3 ust. 3 umowy k. 25v).

Aneks z dn. 28.10.2014 r. powyższe postanowienie umowne uległo zmianie w sposób następujący: do dnia całkowitej spłaty kwoty niskiego wkładu własnego marża Banku ulega podwyższeniu o 0,14 p.p. i wynosi 1,39 %. Następnego dnia po dokonaniu całkowitej spłaty kwoty niskiego wkładu własnego marża Banku ulega obniżeniu o 0,14 p.p. i wynosi 1,25 %. Kwota niskiego wkładu własnego pozostała do spłaty na dzień 31 sierpnia 2014 r. wynosiła 10.173,39 CHF (aneks do umowy dn. 28.10.2014 r. k. 196-197).

Udzielony kredyt został uruchomiony w następujących transzach:

- a) 20.10.2008 r. w kwocie 46.257,94 zł (20.490,78 CHF),
- b) 21.04.2009 r. w kwocie 33.000,02 zł (11.649,67 CHF),
- c) 25.05.2009 r. w kwocie 33.000,01 zł (11.730,00 CHF),
- d) 28.09.2009 r. w kwocie 33.000,01 zł (12.183,87 CHF),
- e) 2.02.2010 r. w kwocie 33.000,01 zł (12.598,79 CHF),
- f) 28.05.2010 r. w kwocie 33.000,02 zł (11.997,39 CHF),
- g) 27.10.2010 r. w kwocie 28.742,08 zł (10.246,73 CHF).

Jednocześnie z tytułu niskiego wkładu własnego pobrano składki w dniach 20.10.2008 r. i 30.11.2011 r. odpowiednio w kwotach 1.619,03 zł i 2.177,84 zł. Na poczet opłat okołokredytowych pobrano ponadto prowizję za ubezpieczenie kredytu hipotecznego w kwocie 480 zł i składkę ubezpieczenia na życie i od niezdolności do pracy w wysokości 3.600 zł (dyspozycja uruchomienia kredytu hipotecznego k. 211-212, zaświadczenie z dn. 20.08.2020 r. k. 42-45).

Z pozyskanego przez powodów od pozwanego (niekwestionowanego) zaświadczenia z 20.08.2020 r. (k. 42-45), wynika, że w okresie od 20.10.2008 r. do 30.07.2020 r. suma spłat uiszczony przez powodów obejmuje: kapitał 258.927,12 zł, odsetki 62,76 zł, odsetki karne w łącznej wysokości 21,29 zł. W okresie od dnia 15.12.2010 r. do 7.05.2020 r. powodowie dokonali spłaty kredytu w łącznej wysokości 137.963,82 zł, przy czym do dnia 5.12.2011 r. powód uiszczył na poczet rat kredytu (przed przystąpieniem N. M. do długu) kwotę 5.485,02 zł, w tym kwotę 2.177,84 zł tytułem ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

Powód podpisał umowę w oddziale Banku w ten sposób, że została mu przedłożona gotowa umowa do podpisu. Nie było możliwości zmiany czy też negocjacji poszczególnych zapisów umowy. Zawarcie umowy poprzedzało spotkanie, w toku którego przedstawiono symulację wynikającą z różnic wysokości raty (kredyt złotowy w porównaniu do kredytu powiązanego z walutą (...)). Kredyt został w całości spłacony wyłącznie w złotych polskich. W toku postępowania powodowie oświadczyli, że akceptują i znają możliwe konsekwencje ustalenia nieważności umowy (zeznania powodów – k. 363-364).

Pismem z dnia 26 marca 2020 r. powodowie złożyli reklamację w zakresie nienależnie pobranych środków w związku z nieważnością umowy o kredyt hipoteczny, ewentualnie zawarciem w jej treści niedozwolonych postanowień umownych (również w zakresie refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu). W odpowiedzi pozwany Bank nie uznał reklamacji wskazując, że przedmiotowa umowa kredytu jest ważna i nie pozostaje w sprzeczności z przyjętymi zwyczajami jak i zasadami współżycia społecznego (reklamacja k. 47-50, odpowiedź pozwanego z 6.05.2020 r. k. 51-53).

Sąd zważył, co następuje:

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2021 r. Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo strony powodowej w zakresie żądania głównego – zapłaty, opartego na zarzucie nieważności umowy (pkt. I wyroku) i uwzględnił żądanie ewentualne w ten sposób, że zasądził od pozwanego:

- a) na rzecz powoda K. M. kwotę 5.485,02 zł,
- b) na rzecz powodów: K. M. i N. M. sumę 132.478,80 zł z ustawowymi odsetkami od wchodzącej w skład tej sumy kwot:
 - 35.639,32 zł – za okres od 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty,
 - 96.839,48 zł – za okres od 18 stycznia 2021 r. do dnia zapłaty (pkt. II wyroku).

Ponadto, w pkt. III wyroku zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 6.417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu z ustawowymi odsetkami za okres od dnia uprawomocnienia się tego orzeczenia o kosztach procesu do dnia zapłaty.

Zgodnie z art. 351 § 1 k.p.c. strona może w ciągu dwóch tygodni od ogłoszenia wyroku, a gdy doręczenie wyroku następuje z urzędu – od jego doręczenia, zgłosić wniosek o uzupełnienie wyroku, jeżeli sąd nie orzekł o całości żądania, o natychmiastowej wykonalności albo nie zamieścił w wyroku dodatkowego orzeczenia, które według przepisów ustawy powinien był zamieścić z urzędu. Orzeczenie uzupełniające wyrok zapada w postaci wyroku, chyba że uzupełnienie dotyczy wyłącznie kosztów lub natychmiastowej wykonalności (§ 3).

Powództwo wywiedzione przez stronę powodową w pkt. 2 żądań pozwu obejmowało zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 137.963,82 zł w ten sposób, że:

- na rzecz powoda K. M. kwoty 5.485,02 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty,
- na rzecz powoda K. M. i powódki N. M. łącznie kwoty 132.478,80 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od kwoty 35.639,32 zł od dnia 7 maja 2020 r. do dnia zapłaty i od kwoty 96.839,48 zł od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu do dnia zapłaty.

W wyroku z dnia 18 czerwca 2021 r. Sąd stwierdził, że kwoty te (nadpłata rat i świadczenia z tytułu ubezpieczenia) były świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 k.c. (gdyż świadczonym na podstawie niedozwolonych postanowień umowy skutkujących nieważnością umowy) i podlegają zwrotowi na podstawie art. 405 k.c. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie (art. 481 § 1 i 2 k.c.). Sąd podtrzymuje stanowisko, które zawarł w pisemnych motywach uzasadnienia.

Z okoliczności sprawy wynika jednak, iż Sąd rozpoznając sprawę, nie rozstrzygnął o całości żądania i pominął żądanie odsetek w zakresie kwoty 5.485,02 zł, wobec czego stronom przysługiwało prawo do złożenia w myśl art. 351 § 1 k.p.c. wniosku o uzupełnienie wyroku.

W tym stanie rzeczy wniosek strony powodowej zgłoszony został w terminie i zasługiwał na uwzględnienie, wobec tego na podstawie przepisów przywołanych powyżej Sąd Okręgowy uzupełnił wyrok Sądu Okręgowego z dnia 18 czerwca 2021 r. w ten sposób, że obok zasądzonej w pkt. II lit. a) kwoty 5.485,02 zł zasądza od pozwanego (...) S.A. w W. na rzecz powoda K. M. ustawowe odsetki za opóźnienie od kwoty 5.485,02 zł za okres od dnia 7 maja 2020 r. (od dnia następującego po dniu udzielenia odpowiedzi na reklamację k. 51) do dnia zapłaty (k. 445). Proceduralną podstawą prawną jest art. 351 § 1 k.p.c., natomiast materialną – art. 481 § 1 i 2 k.c.

sędzia Rafał Kubicki